In vizită la Huşi, la Părinţii Căpitanului

După terminarea examenilor din sesiunea Iunie 1922, grupul nostru (de la Asociaţia Studenţilor Creştini din Iaşi), răspunzând invitaţiei Căpitanului, am făcut o excursie la Huşi.

De la Crasna pleacă spre Huşi, printre dealuri pline cu păduri, livezi şi vii, un tren mic ca o jucărie. Din plin mers te puteai da jos, culege flori şi alergând puteai prinde ultimul vagon. Trenul nu se grăbea de loc, părea că înadins îşi încetineşte mersul ca să putem savura mirosul câmpurilor înflorite şi admira verdele variat al codrilor şi livezilor încărcate de rod.

Urcăm dealul Creţeştilor, renumit pentru merele ce poartă acelaş nume, şi de pe creasta dealului Dobrina se vede în vale, împodobit cu verde, micul orăşel, unde a crescut şi copilărit Căpitanul. Veche aşezare, din timpuri eroice, când "codrul era frate cu Românul", Huşul este ocrotit de pădurea Dobrina, rămăşiţă din vechii

Codri ai Tigheciului, care se întindeau, ca un brâu ocrotitor, până hăt departe peste apa Prutului, în nordul Basarabiei.

Din gară, care păstra, se vede, proporţiile faţă de trenurile care intrau în ea, am pornit spre locuinţa părinţilor Căpitanului.

In fundul unei curţi mari, care semăna mai curând a livadă, apare o casă mică (peste care vremea şi-a lăsat amprenta ei sub forma unui muşchi verde ce creştea pe acoperişul de şindrilă), în care, ca să intri, trebuie să urci o serie de trepte de piatră.

In această curte plină de pomi a tăbărît grupul nostru, plin de voie bună şi dragoste frăţească.

De sus, din capul scărilor de piatră, în costum frumos românesc, cu ţinută dârză şi musteaţă de haiduc, ne întâmpină salutându-ne cu voce sonoră, puternică şi plină de căldură, tatăl Căpitanului, Prof. Ion Zelea Codreanu.

- Bine aţi venit, voinici!

- Bine te-am găsit fericit, tată, păreau să spună sufletele noastre care nu se mai săturau de bogăţia de verde din curtea casei, scăldată în razele soarelui de Iunie, care făcea un cadru minunat apariţiei tinereşti a Căpeteniei de haiduci ce ne vorbea din capul scărilor.

Tatăl a şapte copii, dintre care, cel mai mare era Căpitanul, Profesorul Codreanu avea mai curând înfăţişarea unui frate mai mare între cei şapte copii. Tânăr, mândru şi viteaz, aşa ne-a apărut el nouă tuturor, totuşi credincios şi plin de evlavie creştină. In vorba lui rară, apăsată şi limpede, se aduna parcă toată înţelepciunea sănătoasă a ţăranului român.

Neuitate rămân pentru noi acele zile petrecute la Huşi. Acolo s'a cimentat pentru mulţi dintre noi hotărîrea definitivă de a fi pe viaţă în slujba Neamului.

Aveam în faţa noastră cel mai strălucit exemplu de tenacitate şi perseverenţă. De două zeci şi cinci de ani lupta neîntrerupt şi cu acelaş avânt Profesorul Ion Z. Codreanu, luptă grea împotriva duşmanului Neamului şi - de multe ori - şi împotriva mentalităţii greşite a acelora care conduceau lupta naţională.

Luptase din greu de la 18 ani singur, deschizându-şi drum în viaţă, împovărat de copii. Invins câte odată, n'a descurajat nici odată şi nu l-a părăsit nici o clipă credinţa în biruinţa finală. Această puternică Credinţă şi nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu îl făceau tânăr şi entuziast.

Repede s'a stabilit între noi o perfectă camaraderie. Era fratele Căpitanului, cum îi plăcea să-şi spună, şi camaradul nostru bun.

In această atmosferă senină, grija ce ne purta buna mamă a Căpitanului ne făcea să ne găsim fericiţi ca într'o familie ideală.

Adânc înţelegătoare pentru lupta pe care o ducea Profesorul Codreanu de atâţia ani, îşi luase asupra sa toată grija copiilor şi a gospodăriei. Energică şi pricepută gospodină, administra şi conducea totul: semănături, vie, grija casei, grija copiilor - haine, cărţi, şcoli ... . Blândă şi severă la timp, îşi creştea copiii devotându-se complet misiunii sfinte de mamă. Numele Elizei Codreanu va rămâne în istorie în rând cu numele mamelor celebre! Mamă perfectă, care a înţeles chemarea lui Dumnezeu şi a Neamului. Viaţa ei a fost jertfă. Jertfa ei a fost viaţă pentru Neam!

Ilie Gârneaţă
(Amintire nepublicată încă)

Student la Universitatea din Iaşi..

.." Ca să economisesc banii de drum am călătorit dela Dorohoi (la Iaşi) într'un vagon de poştă. Un unchi al meu era funcţionar la poştă şi avea cunoscuţi cari făceau cursă Dorohoi-Iaşi .

Ne apropiem de Iaşi. In depărtare, pe dealul din stânga se văd, străjuind zarea, turnurile de cetate medievală ale Cazarmei Reg.13 Infanterie " Stefan Cel Mare ", pe dealurile din dreapta acoperite cu vii şi livezi, scânteiază în soare crucile aurite ale Mânăstirilor - Galata şi Cetăţuia, iar în faţă se profilează pe albastrul cerului de Septembrie, dominând marea de case, turlele frumoase ale Catedralei Mitropoliei din Iaşi . Puţin mai la dreapta, tronând peste întreaga vale a Bahluilui, privind până hăt departe spre Răsărit şi Apus, se înalţă măreţ şi masiv Palatul Domnesc .

Insfârşit trenul se opreşte . Am ajuns . Pe peron lume multă ; din tren se revărsau valuri, valuri de călători cu bagaje .

Cuprins de emoţie, pun pentru prima oară în viaţa mea piciorul pe pământul sfânt al Iaşului .

Trăisem doi ani întregi sub presiunea visurilor ce mi le făceam de viaţa de student . Colegii mei dela liceu, mai norocoşi ca mine, erau de doi şi trei ani studenţi . Din ce-mi povesteau ei, din ce bruma mai ştiam şi eu, imaginaţia mea crea o viaţă frumoasă, aureolată, aproape ireală .

Auzisem de primele isprăvi ale unui grup de voinici cari, sub conducerea unui năzdrăvan, dădea bătălii şi învingea adversari de 1o-2o de ori mai numeroşi .

Citisem regulat " Viaţa Românească " şi Caetele Prof. Paulescu şi Prof. Cuza . Stiam şi mă bucuram că o să-l pot avea profesor (pe A.C.Cuza) ..

Eram dornic de a mă încadra cât mai repede vieţii de student . Nerăbdător şi plin de nou avânt, aşteptam cu înfrigurare acel ceas .

Cu o trăsurică cu un cal am ajuns la cel mai apropiat cămin studenţesc - la Căminul Central . Intrebând dacă locueşte acolo vreun dorohoian, am aflat pe Costică Buian şi pe Gheorghe Zarojan. Ambii fuseseră cu un an în urma mea la liceu . Acum erau cu un an înaintea mea la Universitate .

Costică Buian era un tânăr micuţ,plin de viaţă şi foarte sentimental, pictor amator în ceasurile libere . Locuia cu studenţii - Zarojan, C.Suceveanu, Vasile Corniciuc şi Vicol .

Bucuros că am putut da peste el, i-am spus că am venit să-mi dau examenele la drept şi până mi-oi face un rost, aş vrea să am unde dormi . S'a oferit cu toată dragostea să mă primească în cameră cu el...

Căminul nu era deschis în mod oficial . Masă nu se dădea decât cu începere dela 1 Octombrie . Am fost mulţumit că am avut unde îmi lăsa cele câteva lucruşoare şi unde să mă culc deocamdată .

Bietul Buian era şi el tot aşa de sărac ca mine . Câştiga câte ceva desemnând afişe colorate pentru un cinematograf . Dar aşa de puţin că abia avea din ce să mănânce odată pe zi . Căpăta în schimb bilete gratis, la cinema .

Am adoptat şi eu sistemul lui Costică şi mâncam cu el împreună la cel mai ieftin restaurant din piaţa Sf.Spiridon, pela ora 2 după amiază . Până la ora mesii citeam amândoi pentru examene, iar după amiază hoinăream pe străzile Iaşului .

Ca orice moldovean, Costică Buian iubia Iaşul şi simţea o mare

plăcere să mă introducă şi pe mine în tainele Cetăţii Moldoveneşti. Cu ochii în lacrimi şi cu emoţie în glas îmi indica - asta e Universitatea, acolo e Facultatea de Medicină, colo Teatrul Naţional . Aici Casa Veronicii Miclea, asta-i Bojdeuca lui Creangă, Grădina Copoului, Teiul lui Eminescu - şi tot aşa în fiecare zi, la fiecare pas o noutate pentru mine, un nou prilej de a cunoaşte sufletul sensibil al lui Costică Buian şi n'aş putea spune că nu - şi pentru al meu

Treceam şi ne uitam admirând, din afară, scunda căsuţă ce se chiamă Bolta Rece unde - lângă un păhărel de Cotnar - Creangă şi Eminescu cimentaseră prietenia lor rodnică pentru Neamul Românesc .

N'aveam bani şi deci, nici " curajul " să intrăm înăuntru. Ca să compensăm această privaţie (ce ne-o impuneam) , mâncam amândoi un Kgr. de struguri şi - dacă se întâmpla să fie"grasă" visam şi noi Cotnari .

Si tot umblând aşa, într'o zi ne-am urcat în turnul Goliei. De acolo, din înălţimea lui, am văzut panorama frumoasă a Iaşului, cu casele lui modeste, bătrâneşti, cu înfăţişarea duioasă şi prietenească, cu cele 40 de biserici, ale căror turnuri se înalţă majestos spre bolta cerului, ridicându-se cu mult deasupra caselor cari par mici pe lângă ele

Iaşul a păstrat şi mai păstrează şi azi această caracteristică a oraşelor creştineşti, unde credinţa adâncă a zidit biserici înalte, adevărate lăcaşuri de închinare Celui Atotputernic .

Strălucitoarele cupole, cari străjuiesc din înălţimi, simbolizează Domnia lui Dumnezeu în sufletele oamenilor . Pe măsură ce această Domnie slăbeşte în suflete, încep iar să crească zidurile caselor, cari se iau la întrecere cu turlele bisericilor, cu crucile - şi asistăm azi, de exemplu în Bucureşti, la spectacolul cel mai curios pentru noi, cei care cunoaştem alt gen de viaţă, că bisericile par mai micuţe, se pierd între înaltele ziduri ale Blockhausurilor . Si tot mai mic e spaţiul şi tot mai înbuşit e glasul clopotelor ; şi tot mai puţini sunt acei, în inima cărora unda melodioasă a acestor clopote aminteşte de Dumnezeu !

Va trebui odată reglementat acest lucru . Intr'o ţară creştină să fie respectat semnul Creştinătăţii . Bisericile să aibă, să zicem aşa, loc de respiraţie .

Să nu se mai întâmple ce se întâmplă acum, să cauţi să intri într'o biserică, pe care o ştiai că este într'o stradă oarecare şi să nu-i mai găseşti intrarea . Să te tot învârţi pe lângă colosurile de case, care întunecă zarea şi să întrebi pe fiecare portar de Blockhaus - unde e bisericuţa ?!...

Odată cu apusul soarelui trebuia să părăsim şi noi Cetatea Tăcerii . Inserarea,cu umbrele ei misterioase,acoperea din ce în ce mai mult vederii noatre panorama măreaţă a oraşului . Incet, încet se estompau contururile clădirilor şi grădinilor depe dealul Iaşului . Pe cerul colorat de ultimele răsfrângeri de raze, se mai proecta înspre Apus, doar profilul svelt al numeroaselor cupole şi turnuri de biserică "......

Ilie Gârneaţă

(Amintire nepublicată încă)

In vizită la familia Părintelui Moţa..

In seara Anului Nou 1924 am plecat cei patru (n.r.-I.Moţa,Ilie Gârneaţă,Tudose Popescu şi Radu Mironovici) ca să petrecem câteva zile în familia lui Moţa, la Orăştie. Cu noi a venit şi Elvira (logodnica Căpitanului), invitată special de D-na Moţa, care auzise de vrednicia ei .

Orăştie, un mic oraşel românesc din Huniedoara, e aşezat în preajma locului care a fost altădată Centrul Daciei, unde a pulsat viaţă vitejească - unde s'au dat bătălii eroice, a căror faimă a străbătut negura a 18 veacuri . Aici în apropiere a fost Sarmisegetuza viteazului şi mândrului Decebal. In faţa ei a ridicat Traian o altă cetate, în care şi-a adăpostit trupele până a putut să biruiască armata Dacilor .

Locurile cetăţilor şi a forturilor înconjurătoare sunt oarecum identificate, dar nu s'au făcut săpături mai însemnate până în ultimul timp. Sub stăpânirea ungurească acest lucru era cu neputinţă, iar sub domnia politicianismului românesc n'a fost destul interes pentru aceste urme sfinte .

Imi povestea Moţa - şi tot sufletul lui mare strălucea în ochii lui când vorbia despre aceasta, că un profesor dela Cluj, mi se pare Dl.Andrieşescu începuse ceva săpături la un fort ce se credea a fi fost comandat , în luptele crâncene de atunci, de un cumnat al lui Decebal. S'ar fi săpat la un colţ al acestui fort şi s'au găsit ziduri de piatră, pământ ars şi multe trepte. Peste toate a crescut însă, o pădure falnică de brazi şi fagi, care poate în felul acesta a ocrotit nepreţuitele comori ce zac ascunse în pământ şi le-a ferit de profanarea sau jefuirea ungurească. Trebuie acum ca noi să avem această preocupare, de a scoate la lumină, de a cerceta cu amănuntul

aceste locuri unde s'a plămădit din sânge şi eroism într'aripat, sufletul Neamului nostru .

Discutasem cu Moţa tot timpul cât eram închişi la Galata, despre Sarmisegetuza, despre Grădiştea care a fost multă vreme socotită locul unde a fost Sarmisegetuza - şi numai în urmă s'a stabilit că aceasta ar fi fost cetatea pe care Romanii o făcuseră în faţa, sau în apropiere de cetatea şi reşedinţa regelui Decebal .

Pentru prima dată călcam pe aceste locuri. Orăşelul în care Moţa văzuse lumina zilei şi în care Părintele Moţa de 30 de ani, ducea cu jertfe grele, luptă neînfricată pentru afirmarea drepturilor româneşti pe aceste locuri - mi-a dat aceiaşi fiori şi aceeaşi senzaţie pe care le ai când intri sub cupola unei biserici străvechi, cu zidurile roase şi înegrite de vreme şi între cari dorm de veacuri strămoşi glorioşi. Case vechi de piatră cu străzi curate, pe care vedeai circulând lumea în costumul alb al Moţilor - o biserică frumoasă cu un spaţiu larg în jurul ei se ridica stăpână peste case şi suflete .

Viaţa curată, caldă românească - de care sufletul meu era aşa de însetat, aceasta am găsit-o şi am sorbit-o cu nesaţ în cele câteva zile la Orăştie .

Casa Părintelui Moţa, înconjurată de o mică grădină, iar în apropierea ei redacţia şi tipografia ziarului " Libertatea", ne-a primit ospitalieră . Doamna Moţa, mama lui Ionel, bună , plină de giji şi atenţie pentru noi ca şi pentru Ionel, s'a bucurat de venirea noastră . Bucuria ei era însă bucuria unei regine, mândră ,stăpânită, dominatoare, dar copleşită de dragostea de mamă. Citiam aceasta în ochii ei. Suflet gingaş, a cărei sensibilitate şi înăţime vibra în versurile nesemnate ce apăreau în " Foaia interesantă ",anexa literară al " Libertăţii " .

După ce am cunoscut pe Doamna Moţa şi pe Părintele Moţa - am putut vedea ce fericită împerechere a calităţilor lor trăia în urmaşul lor, în Ionel . Ne-am putut explica gingăşia şi sensibilitatea lui, dârzenia şi spiritul lui hotărît, dar mai ales acea desăvârşită curăţenie sufletească, ce radia par'că, în jurul lui .

Am cunoscut apoi acolo, rudele, prietenii şi societatea, cu aerul de prietenească familiaritate a micului orăşel. Pretutindeni eram primiţi cu aceeaşi dragoste curată şi caldă, care a fost cimentul care a dat tărie Românilor ardeleni, sub jugul maghiar . Ea a fost pavăza care le-a apărat fiinţa fizică şi morală în decursul unui mileniu .

Am făcut apoi ceva excursiuni în împrejurimi, atât cât permitea vremea şi iarna .

Cu o maşină am vizitat Alba Iulia şi Biserica Incoronării, cu stilul ei frumos. Acolo pe uşa din stânga altarului am găsit chipul Sfântului Arhanghel Mihail, care purta inscripţia : " Spre inimile cele necurate, care intră întru prea curata casă a lui Dumnezeu, fără milă întind sabia mea " - şi am copiat-o cu toţi .

O săptămână a trecut ca o clipă. Cu Elvira, Tudose Popescu şi Mironovici ne-am întors la Iaşi .

Ilie Gârneaţă

(Amintire nepublicată încă)

Cărămidăria dela Ungheni...

In ziua de 6 Mai 1924 fiind adunaţi într'un grup mai mare (n.r. în barăcile din curtea casei Doamnei Constanţa Ghica), Căpitanul ne spune că a vorbit cu Ing.agronom Olimpiu Lascăr, care avea o casă la Ungheni, peste Prut, în Basarabia - şi care s'a oferit să ne ajute să începem fabricarea cărămizelor necesare pentru construcţia unei căsuţe a noastre .

Ne-ar trebui câteva zeci de mii de cărămizi, pe care sigur le-am putea face singuri. Vom găsi o bucată de loc pe care să ne facem o casă cu 4-5 încăperi - şi astfel vom rezolva problema sediului . Grigore Ghica ne făcuse o schiţă simplă care corespundea gândurilor noastre şi mai ales posibilităţilor de realizare, care erau foarte mici. Afară de braţele noastre nedeprinse cu astfel de muncă n'aveam nimic. In loc de pregătire specială aveam entuziasm şi încredere în puterile noastre şi în ajutorul Sf.Arhanghel, ai cărui ostaşi începeam să ne socotim .

Din cei prezenţi s'a oferit imediat un grup,care să plece la Ungheni şi să înceapă lucrul la fabricarea cărămizilor. Ei trebuiau să formeze prima echipă, căruia urma să-i vină alta în schimb, sau de ajutor când lucrările vor fi mai înaintate. Cu greu s'au putut aduna din sărăcia noastră 300 de lei - şi în ziua de 8 Mai o parte a plecat cu trenul, iar alta pe jos. Erau 16-18 Km. de drum până la Ungheni.....

Cei douăzeci şi şapte de tineri, studenţi şi elevi, au fost găzduiţi în casa lui Olimpiu Lascăr ; dormiau o parte într'o cameră mare, pe jos, iar alţii în corturi făcute în curte. Masa le-o prepara Doamna Lascăr ajutată de câteva fete de ale noastre, Elvira Ionescu (viitoarea mea soţie), Veronica Vasiliu şi Silvia Codreanu. Alimentele, în cea mai mare parte le dădea tot Lascăr .

Tabăra de muncă era pe malul Prutului. Munciseră o săptămână băieţii ca să cureţe locul de gunoaiele depozitate ani dearândul de întreg târgul Ungheni. Cu unelte împrumutate de la Scoala de agricultură, de la Lascăr şi câţiva Români din preajma locului unde lucrau, munceau din zori şi până în seară - muncă obositoare, dar plini de voie bună , de dragoste şi de încredere în viitor. Era Căpitanul, cu bunătatea lui,cu dragostea lui, cu sufletul lui mare, care încălzea şi stimula. Si astfel munceau 14-15 ceasuri pe zi, în arşiţa soarelui şi cu o hrană cum dădea Dumnezeu...

A venit din Ardeal o echipă de liceieni cu Căpitanul Beleuţă şi studenţii Eremeiu şi Braicu, care au lucrat câtva timp înviorând şi stimulând echipa care începuse să simtă oboseala. Grigore Ghica era sufletul taberei. Cel dintâi în picioare dimineaţa şi cel din urmă seara la culcare. El se ocupa de distribuţia lucrului, de angajări de noi maiştri, de lemne pentru cuptoarele ce începuse să se clădească, de hrana lucrătorilor, etc..

Pe terenul de lucru apăruse acum mai multe " vetre " la cari lucrau echipele. Fiecare vatră avea la început un maistru cărămidar de profesie, care învăţa pe cei de sub comanda lui - ucenicia.Curând însă ucenicii ajungeau tot aşa de buni meşteri şi atunci începea întrecerea între vetre - care face mai multe şi mai rezistente cărămizi într'un ceas, într'o zi, într'o săptămână . Aşa că începuse să crească stivele ca din apă. Se umpluse câmpul de ele . Se simţea nevoia unor şoproane care să le adăpostească de ploaie . Spiritul ingenios al lui Grigore Ghica a reuşit să le facă şi pe acestea .

A urmat facerea unor bordeie pentru lucrătorii de meserie cari veniseră cu familiile lor şi pentru paznicul cărămidăriei," Moş Chiroşca ",care avea o familie foarte numeroasă .

Astfel că într'un câmp plin de gunoaie şi bălării, mărginit de malul râpos al Prutului, crescuse o tabără frumoasă şi construcţii estetice, cu stive frumos ordonate, a căror geometrie încânta ochiul şi mai ales se născuse aci viaţă năvalnică, plină de lumină şi voie bună. Clocotea valea Prutului, răsfrangându-se până departe în luncile de salcie ecoul cântecelor din tabără .

Ziarul Părintelui Moţa împrăştia pe tot cuprinsul ţării vestea despre studenţii cărămidari şi despre intenţia lor de a-şi construi un cămin cu braţe proprii .

Profesorul Cuza, care nu se arătase deloc entuziasmat la început de această hotărâre a noastră, venind la Ungheni, împreună cu Profesorul Sumuleanu - şi-a schimbat părerea când a văzut ce se realizase pe teren .

Incetul cu încetul a început să crească interesul pentru opera începută. Din toate colţurile ţării veneau cuvinte îmbucurătoare şi mici daruri. Unii trimiteau bani, alţii alimente, alţii ne donau lemne pentru arsul cuptoarelor, etc...

Era nevoie de un Serviciu de Casierie. Căpitanul m'a însărcinat pe mine cu acest serviciu..Era mai bine zis un fel de a ţine socoteală de banii încasaţi şi cum au fost cheltuiţi - că bani în casă nu prea aveam niciodată...

Ieşenii veneau să facă băi la Prut şi se abăteau pela Cărămidăria noastră. Pe şantier apăruse o condică în care vizitatorii îşi puneau semnătura - şi o cutie,în care îşi lăsau obolul .

Veneau mânaţi de curiozitate şi plecau entuziasmaţi de cele ce vedeau. Era un spectacol unic în felul lui, ce-l dădea grupul acela de tineri, bronzaţi şi cu ochii luminaţi .

Intelectuali şi oameni care nu lucraseră în viaţa lor nimic cu braţele, lucrau acum de zor sub arşiţa soarelui de vară, în costume de baie, frământând cu picioarele lutul, pe care alţii cu mâinile îl puneau în forme şi turnau apoi pe vatra presărată cu nisip cărămida cu semnul crucii pe ea . Altă echipă cu căldări scotea apă din Prut, înşiraţi dela marginea apei pe panta dealului râpos până la şantier, trecând din mână în mână căldările .

Cu siguranţă că pentru mulţi dintre cei ce veniseră acolo înmănuşaţi şi cu haine de sărbătoare li se va fi părut cam curios să-l vadă pe pe prinţul Ghica, frământând cu mâinile şi picioarele goale lutul pe care îl turna apoi în " forme "....

Pe şantierul cărămidăriei noastre apăruseră acum două cuptoare de cărămidă aşezate în stive, care dădeau de departe impresia unor clădiri arătoase faţă de soproanele lungi şi bordeiele băgate în pământ. Erau primele cuptoare. Abia după arderea lor puteam spune că avem şi noi cărămidă . Toată munca noastră de până acum putea rămâne zadarnică, dacă ploile ar fi udat şi macerat cărămida uscată la soare .

Aprinderea focului la cuptoare a fost de aceea,o zi de mare bucurie .

Trecuseră aproape trei luni. Era începutul lunii August. La ziarul " Libertatea " începuse să se adune ceva bani pentru Căminul studenţilor dela Iaşi - însă erau sume mici, iar nevoile la Cărămidărie erau tot mai mari. Ce era mai greu de captat erau lemnele pentru arsul cărămizilor. Trebuiau aduse dela distanţe mari şi costa foarte mult transportul lor. Noi ieşisem dela Inchisoarea Văcăreşti cu o sumă de 35.000 de lei, din banii ce ni-i trimiseseră diferite persoane. Aceşti bani îi păstram la Doamna Sumuleanu . Ca să putem face faţă nevoilor şantierului, am luat jumătate din acest fond sub formă de împrumut. Aşa că am reuşit să ne procurăm lemne pentru a doua serie de cuptoare.

Instituţia " Taberei de muncă "...a luat astfel fiinţă pe malul Prutului, la Unghenii din Basarabia - isvorâtă dintr'o necesitate presantă şi realizată de energia creatoare a Căpitanului...

Acolo.., în lutul galben frământat de studenţii ieşeni - s'a înmormântat o veche mentalitate - şi odată cu stivele de cărămizi, ce-au crescut din el, s'a născut ideea taberilor de lucru ; s'a înstăpanit în tineretul nostru ideea că munca, ori care ar fi ea, nu degradează, ci cinsteşte pe om .

Ilie Gârneaţă

(Articol nepublicat încă)

Mutat dela Iaşi la Chişinău...(în anul 1924) .

Intrucât eu n'aveam un domiciliu fix în Iaşi, îmi dădeam adresa pentru orice corespondenţă la sediul Serviciului Contencios C.F.R., strada Muzelor 40, unde eram funcţionar. Lucrul acesta a făcut atent pe Manciu (n.r. - Prefectul Poliţiei din Iaşi) care, prinzând astfel de veste că sunt funcţionar, a intervenit la direcţia C.F.R. să fiu mutat din Iaşi la Chişinău .

Deşi n'aveam de gând să mă mut la Chişinău, m'am dus să văd cum e acolo . M'am prezentat la biroul unde fusesem repartizat - şi am găsit oameni de înţelegere cari aflând gândul meu de a demisiona, m'au sfătuit să n'o fac că lucrurile s'ar putea îndrepta şi că voi putea reveni la Iaşi, iar deocamdată mi se acordă , fără să cer, un concediu .

Am mai revenit pe la Chşinău însă, nu ca să mă prezint la slujbă ci ca să iau contact cu studenţii de acolo, cari constituiţi în cerc scoteau revista " Gândul Neamului " . Era un grup de tineri însufleţiţi - cari mai târziu au fost înşelaţi de un " idealist " de ocazie, care le-a mâncat fondurile adunate cu mare străduinţă şi i-a împiedicat să-şi continue frumoasa lor activitate . Acest - suis generis - " idealist " a ajuns apoi politician de frunte în partidul c....

Deşi trecuseră atâţia ani dela Unire, oraşul încă nu-şi putuse căpăta aspectul de oraş românesc. Străzile cu firme ruseşti , îşi păstraseră plăcile cu denumirile vechi în limba rusă , iar în mijlocul oraşului trona încă soclul pe care fusese statuia ţarului Nicolae al II-lea şi pe care se mai putea citi cuvintele - " Basarabia recunoscătoare ".

La adunarea micului grup de studenţi, mi-am arătat durerea ce am simţit văzând acest spectacol umilitor, lăsat par'că înadins

ca să sfideze cu neruşinare orice încercare de afirmare românească. Studenţii simţeau şi ei această batjocură ce se făcea sufletului românesc, dar erau timoraţi de puterea străinilor cari stăpâneau Chişinăul .

Administraţia românească încăpuse pe mâini de oameni slabi.., iar Administraţia militară se străduia doar să îndrepte într'o măsură oarecare lucrurile . Imi povesteau studenţii că Generalul Broşteanu, Comandantul de atunci al trupelor din Basarabia, punea soldaţii să dea jos, noaptea, firmele scrise ruseşte şi le înlocuiau cu denumiri româneşti ; că i-a ajutat şi sprijinit în acţiunile lor şi că patronează toate manifestările cu caracter naţional .

Le-am spus că de nu vor face să dispară depe soclul care fusese cândva statuia lui Nicolae al II-lea, cuvintele cari sunt o ruşine, voi veni eu cu daltă şi ciocan şi le voi îndepărta cu orice risc, ziua, în văzul tuturor. Basarabia românească n'a fost nici când şi nu poate fi recunoscătoare călăilor ei .

Când am venit apoi la Chişinău,dispăruseră cuvintele cu pricina .

Se lansase ideea şi se lucra pentru ca să se ridice acolo o statuie lui Stefan (Vodă), Cel Mare .

Acţiunea de românizare, măcar ca aspect al oraşului Chişinău, a fost continuată de Generalii - Răşcanu, Rudeanu, etc. Toţi au avut de luptat cu politicianismul ticălos şi cu corupţia aparatului administrativ .

A fost o mare greşeală ce s'a făcut dintru început : S'au trimis în provinciile desrobite elemente slabe . De multe ori - cum a fost cazul cu Basarabia - s'a trimis ce-a fost mai rău în Regat . Trimiterea în Basarabia era un fel de pedeapsă disciplinară, în loc să fi fost un apostolat .

Elementele acestea slabe, care formau organul administrativ, lipsite de conştiinţă, de multe ori prost plătite,..ajungeau să fie uşor corupte..

Ilie Gârneaţă
(Amintire nepublicată încă)

Student la Universitatea din Iaşi în anul 1921..(urmare) .

Deschiderea Universităţii a sporit numărul stdenţilor. Printre cei veniţi se afla şi studentul Corneliu Zelea Codreanu, din anul III al Facultăţii juridice, fiul Profesorului Ioan Zelea Codreanu, unul dintre stâlpii Partidului Naţionalist Democrat de sub preşedenţia lui A.C.Cuza şi N.Iorga, ceilalţi doi .

Inainte de a veni la Iaşi auzisem despre el dela colegii mei; aici am fost pus la curent cu toată lupta ce o însufleţea şi o conducea acest tânăr născut Conducător .

Născut la Iaşi în 13 Septembrie 1899, simţise printre cei dintâi chemarea Iaşului. Condus de o mână nevăzută a destinului, venise cu doi ani înainte, dela Huşi la Iaşi, să-şi îndeplinească misiunea pe care i-o hărăzise Dumnezeu

Ajuns în Iaşi,sufletul lui mare simţise mustrarea marilor dispăruţi, a căror umbre ocrotesc sfintele ruini ale acestui oraş...

Călcând pe pământul scump al oraşului care-i fusese leagăn,tânărul student şi-a simţit sufletul copleşit de nelinişti. Ochii lui vedeau devastarea şi copleşirea îngrijorătoare a sfintelor ruini , icoană vie în care se prăbuşise o ţară . In inima lui se acumulase durerea întregului neam care suferea de moarte, iar în sufletul lui clocotea vifornița revoltei împotriva nedreptăţilor criminale ce se făcea poporului românesc...

Sosise la Iaşi cu un ceas înainte de a fi prea târziu .

Inainte de Răsboiul cel Mare, tineretul universitar reprezenta cu drept cuvânt sufletul Neamului. Tinereţe şi avânt, suflete curate şi desinteresate,studenţimea trăia la maximum idealurile românismului, iar căldura acestor trăiri se răsfrângea ca lumina unei torţe veşnic aprinse, luminând şi încălzind inimile întregului neam . Noţiunea de student şi naţionalist erau noţiuni care se confundau în limba poporului .

Vâltoarea răsboiului schimbase însă înfăţişarea de până atunci a vieţii studenţeşti. Studenţii întorşi depe front se grăbiau săşi dea examenele - cei mai mulţi socoteau că şi-au făcut datoria . Luptaseră pentru un ideal şi avuseseră fericirea să-l înfăptuiască. România Mare era o realitate . Viaţa studenţească nu-i mai interesa . Cei mai tineri şi cei cari înţelegeau să continue tradiţia naţionalistă de totdeauna, s'au văzut deodată izolaţi şi formând o minoritate. Profesori şi studenţi şi mai ales...străinii începuseră lupta împotriva ideii naţionale.. La adăpostul democraţiei , bolşevismul sovietic începea să îmbete minţile multora dintre tineri şi bătrâni...Alunecarea pe panta pierzaniei se făcea repede .

Atunci apare ca un trimis al Providenţei - Căpitanul .-

Dintru început chiar,se lămureşte în el conştiinţa chemării : " Aveam senzaţia că în spatele nostru stă neamul tot, cu vii, cu alaiul de morţi pentru ţară, cu tot viitorul lui ", scrie el în Cartea " Pentru Legionari " .

Deaceea 2 ani de când era în Iaşi erau pentru el doi ani de lupte, doi ani de biruinţe.....

Acţiunea sa avea nevoie de un cadru, de un cadru mare; în Universitate nu era atmosfera necesară unei lupte drepte, cavalereşti. Studenţii naţionalişti luptau deschis; toate acţiunile lor se desfăşurau la lumina zilei.. Nu tot aşa se întâmpla cu noua speţă de studenţi şi " ideologi " cu pretenţie de " deschzători de drumuri ". Toată acţiunea lor era din umbră , din hrube . Subsolurile Universităţii, sau pivniţele întunecoase de sub clădirea oficiului Socola , erau locurile unde se făureau planuri şi se dedeau direc-

tive de luptă deavolescă, acolo se pregăteau atentate laşe . Mişelia şi acţiune subterană de cârtiţă - erau directive care plecau de acolo. Agenţii comunişti, veniţi de peste graniţă, fără studii, fără acte în regulă de multe ori, sau absolvenţi de şcoli inferioare, erau înscrişi între studenţii regulaţi. O comisiune stabilită le echivala diplomele, sau îi supunea unui examen sumar şi le dădea dreptul de a se numi studenţi români..

Statul român n'avea nici o legătură cu regimul de dincolo de Nistru şi totuşi Universitatea ieşeană recunoştea simple însemnări care purtau date ce nu puteau fi controlate şi făcea tot posibilul ca aceştia să-şi poată desvolta în voie acţiunea lor nefastă...

Acolo în subsolurile Universităţii s'a pus la cale atentatul odios din Senatul Tării - acolo s'au pregătit bombele cari au ucis pe Ministrul de externe român, Greceanu şi au rănit pe Eiscopul Oradiei Ciorogariu .

Se stabilise că bombele fabricate acolo, au fost depozitate la locuinţa studentului Marni, în strada Râpei, din Iaşi. Cu toate dovezile evidente ale amestecului lui Marni şi a altora, care participaseră la acest atentat, Rectorul Bratu, de tristă memorie, şi alţi profesori ai Universităţii ieşene, au depus în acest proces ca martori ai apărării şi au acoperit cu titlul lor, acţiunea criminală a celor ce erau uneltele anarhiei comuniste de peste graniţă . Mai mult, au continuat să-i adăpostească şi să-i ocritească şi pe mai departe, ferindu-i de urmărirea poliţiei.. Lupta contra lor era de a-i scoate din hrube la lumină şi de a-i face astfel, să înceteze de a mai fi primejdioşi. Luptă grea şi neegală -

Căpitanul îşi făcuse grupul său cu care acţiona. Deşi mic, era strâns şi bine organizat, intervenind curagios şi la timp .

Se încercase o refacere a Centrului Studenţesc, care n'a reuşit... Deaceea Căpitanul a găsit deocamdată un cadru mai potrivit pentru acţiune imediată - în Garda Conştiinţei Naţionale a lui Constantin Pancu. Acolo s'a putut dărui cu tot avântul lui tineresc. Acolo a arătat prima dată spiritul său prectic. Acolo apare el ca însufleţitor de masă. Acolo găseşte el prilej să se impună prin curajul său şi prin vitejia sa . Ca un arhanghel apare pe clădirea R.M.S., în mijlocul mulţimei răsvrătitite dela atelierele C.F.R. Nicolina, şi dezarmează prin curajul său, prin dispreţul faţă de moarte, miile de muncitori comunişti, prin mijlocul cărora trece ca un luptător invulnerabil de legendă antică. Apariţia lui dârză, faţa lui luminoasă uluieşte pe adversari, cari rămân muţi, nemişcaţi, parcă străfulgeraţi de privirea lui vulturească. Acolo, cu steagul în mână , îşi desvăluie chemarea. Mulţimile încep să-l simtă, puţini încep să-l cunoască....

Ilie Gârneaţă
(Amintire nepublicată încă)

Student la Universitatea din Iaşi în anul 1921 (urmare)..

Deşi student abia în anul I (N.R.-este vorba de Corneliu Zelea Codreanu) izbuteşte în primul Congres Studenţesc dela Cluj, din 4,5 şi 6 Sept. 192o să impună punctul său de vedere . Lupta din greu într'o masă de oameni formaţi. Majoritatea erau studenţi întorşi depe front, toţi erau deja personalităţi formate, călite în focul luptelor. El un copil în faţa lor. Dar ce mult credea acest copil în ceeace spunea ! Cum îi străluceau ochii şi se îmbrăcau în podoabe de nestimate când îşi apăra neamul. Si a biruit şi acolo...Era prima biruinţă universitară .

Intors la Iaşi duce singur lupta pentru Serviciul religios la deschiderea Universităţii din acel an. Fixat la uşa Universtăţii, caută, el singur, cu corpul său să împiedice accesul în Universitate mai înainte de a se face slujba creştinească tradiţională. E copleşit de lovituri, dar învinge şi de data aceasta. Universitatea se deschide cu obişnuitul Ceremonial şi cu tradiţionala slujbă creştinească....

...Am asistat şi eu pentru prima oară la această solemnitate.. Au început cursurile Facultăţii de Drept.. Dintre miile de studenţi ce intrau în fiecare zi pe uşa Universităţii din strada Carol, toţi îmbrăcaţi în haine de culoare închisă - se afla unul singur pe atunci, îmbrăcat în haină albă, în costum românesc. Intr'un stol de ciori, un porumbel alb . Acolo printre stolul de ciori se afla şi scriitorul acestor rânduri, care-l admira pe tânărul, al cărui chip amintea pe Sf.Gheorghe din icoană. Timid nu îndrăzneam să mă apropii de el. Am prins totuşi ocazia, când îl înconjuraseră alţii şi stăteau de vorbă cu el, să mă apropii şi să-l aud . M'a privit cald prieteneşte - şi apoi cineva din grup m'a prezentat .

Incepe pentru mine din ziua aceea de Noembrie 1921 o eră nouă de viaţă . Mi-am dat seama, e drept, mult mai târziu de norocul ce l-am avut să-l întâlnesc, un ceas mai de vreme ca alţii, acolo în Sala Paşilor Pierduţi a Universităţii Ieşene, pe acela a cărui umbră va domni peste veacuri, în veci de veci, cât va trăi Neamul Românesc .

Din ziua aceea drumurile mele se îndreptau foarte des, dela biroul din strada Muzelor, urcând la deal, spre strada Suhupan. La No.4, al acestei străzi se găsea o căsuţă modestă, cu ceardac şi stâlpi ca o chilioară de mânăstire. Era casa unui fost plutonier. Acolo locuia împreună cu doi studenţi olteni, tânărul Corneliu Zelea Codreanu. In această casă bătrânească, în odăiţa mică sub ferestruica căreia creştea un cais, grupul nostru petrecea ceasuri întregi discutând sau făcând planuri de viitor .

Astfel ne-am hotărît acolo ca unii dintre noi să se înscrie şi la alte facultăţi, ca să putem avea intrarea în mijlocul celorlalţi studenţi. La Drept situaţia studenţilor naţionalişti era din ce în ce mai bună. Aci era Prof.Cuza, în care aveau un sprijin moral incontestabil.....

La alegerile Societăţii Studenţilor în Drept, care a urmat în scurt timp după aceea, a fost ales un Comitet pe care l-am susţinut noi, în fruntea lui era Căpitanul .

Decanatul a aprobat alegerea şi pentrucă era obiceiul ca şi Rectoratul să aprobe orice alegere de Comitet, sau înfiinţare de Societate Studenţească , Comitetul Societăţii noastre a făcut

formele, înaintând o copie depe procesul verbal de alegere şi constituire - la Rectorat. Rectorul n'a răspuns în nici un fel, iar noi ne-am mulţumit cu lucrul acesta şi am început să funcţionăm legal. Cel puţin în cuprinsul Facultăţii de Drept eram Societate legală, constituită şi recunoscută ca atare . Imediat după Sărbătorile Crăciunului Căpitanul a hotărît începere unei serii de şedinţe săptămânale la cari unul dintre membrii Societăţii trebuia să ţină o lucrare sau referat.. Urma apoi discuţii critice şi completări... Erau începuturi modeste ca realizări..

Se făcuseră alegeri de noi Comitete la Societatea Studenţilor în Litere, Stiinţă şi Medicină. Câte unul, sau doi dintre cei din grupul nostru pătrunseseră în Comitete, iar la Medicină, chiar Preşedintele Societăţii, Doctorul Aurel Gheorghiu era complet de partea noastră ...

Era o tradiţie veche ca fiecare Societate să dea anual un bal. Societatea Studenţilor în drept a căştigat cea dintâi Sala de Sport şi Muzică şi - sub conducerea Căpitanului s'a organizat pe-la jumătatea lunei Ianuarie un bal ale cărui rezultate au fost strălucite din punct de vedere material. Acest bal a adus o notă nouă în felul de a se comporta, al studenţilor..

Au urmat balurile celorlalte Societăţi, dar nici unul n'a ajuns să aibă rezultatul balului nostru...

Societatea Studenţilor în Drept era cu drept cuvânt acum un fel de Centru Studenţesc. Aici se luau hotărîri care interesau viaţa studenţească în general.-

Incet, încet începem să ne câştigăm prieteni printre studenţii basarabeni. Cei mai mulţi din grupul nostru luam masa la un mic restaurant, în piaţa Sf.Spiridon, la Ciocan.... Si pentrucă în strada Suhupan nu era loc destul pentru grupul nostru care creştea mereu, iar cei veniţi nu totdeauna prezentau completă siguranţă, sau cel puţin nu erau încă îndeajuns cunoscuţi, ne întâlneam de multe ori, acum , la Ciocan .

Printre primii basarabeni care s'au alăturat cu tot sufletul de noi au fost - Eusebie Grigoriev, M.Epure, Bandac, Iulian Sârbu, Mihai Sârbu, Preotul Ureche şi alţii. Aceştia..au adus puteri noi de prin codrii şi câmpiile, satele şi târgurile basarabene..Ei au adus un nou imbold să mergem înainte .

Românismul adormit o clipă începea să se trezească. La Iaşi întâi, pe plaiurile basarabene apoi. La Cernăuţi,unde studenţii luptaseră din greu ca să reuşească însfârşit să facă, ca teatrul de acolo să fie Teatru Naţional cu adevărat...

Ilie Gârneaţă

Student la Universitatea din Iaşi (urmare)..

Ca societăţi studenţeşti în Iaşi mai erau pe lângă Societăţile pe Facultăţi şi câteva Societăţi mici judeţene . Prima societate de acest fel a fost Societatea Studenţilor dela Fălciu, întemeiată şi condusă de Căpitan. Exista tot pe atunci, înfiinţată după război, Societatea"Avram Iancu" a studenţilor bucovineni şi ardeleni. Această societate avea Statute cari nu permiteau intrarea străinilor şi ducea o frumoasă viaţă academică . Noi asistam de multe ori la şedinţele lor frumoase - cari se terminau cu dansuri şi cântece româneşti .

Cei dela " Avram Iancu " se ţineau cam în rezervă faţă de întreprinderile noastre tinereşti. Unii dintre noi am cerut înscrierea în Societatea lor şi eu am fost unul dintre aceia - şi încet, încet apropierea s'a făcut deplină . Aveam în Societatea " Avram Iancu " o serie de camarazi şi colegi, cu care mă împrietenisem. Printre ei, îmi amintesc de Sava Mărgineanu, Spiridon Poleac, V.Tit.Prelipceanu, V.Gr.Prelipceanu, Babor, Cormiciuc , Zaharia Andronic, Câţu, C.Câmpeanu, Grig.Mihuţă, Cârdei şi alţii.

Veniseră şi ei atraşi de mirajul pe care'l exercita Iaşul asupra tuturor Moldovenilor - şi aduceau o notă nouă : costumul românesc pe care'l purta şi Căpitanul şi, parcă cu mai multă dârzenie...

La Societatea " Avram Iancu " găseam în sala de lectură totdeauna ziarele şi revistele româneşti... Când a apărut în Aprilie revista " Apărarea Naţională " mulţi dintre cei care o difuzau, erau bucovineni. Ne străduiam să facem abonamente şi s'o răspândim cât mai mult. O cumpăram şi o trimiteam gratis la ţăranii pe care îi cunoşteam .

In iarna acelui an începusem să frecventez adunările săptămânale ale " Gărzii Conştiinţei Naţionale ". Eram socotit membru al acestei Organizaţii .

Aceste adunări, la care participau un număr mic de muncitori şi câţiva studenţi, aveau rostul să ţină mereu trează în sufltele muncitorilor ideea naţională. Pentru Pancu,ele deveniseră un fel de oficiere a unui serviciu sfânt. Căci asemenea preotului care în fiecare Duminică se duce de dimineaţă la biserică şi începe slujba religioasă fără să ţină seama dacă s'au adunat, sau nu destui credincioşi, tot aşa şi Pancu - de multe ori în faţa unei săli aproape goale, îşi începea şedinţa obişnuită. Vorbia cu aceeaşi căldură, cu aceeaşi dragoste totdeauna .

La una din aceste şedinţe, prin luna Mai, am fost invitat să iau şi eu cuvântul. Cam stingherit de această invitaţie neaşteptată, am luat cuvântul încurajat cu aplauze nemeritate,al căror semnal îl dădea Pancu . Vroia să mă facă să capăt încredere în mine . De atunci m'am legat mai strâns de el şi de adunările prezidate de el .

Pela sfârşitul lui Mai, înainte de examene - Societatea Studenţilor în Drept, sub conducerea şi din iniţiativa Căpitanului, a organizat o excursie la Cernăuţi. A participat grupul nostru şi studenţi şi studente dela alte facultăţi. Am stat câteva zile acolo şi am vizitat oraşul înstrăinat, cu instituţiile lui româneşti - frumoasa Reşedinţă Metropolitană - ne-a impresionat îndeosebi. Am fost invitaţi apoi de Societăţile studenţeşti " Dacia" (în special, care se simţea mult mai apropiată de noi), şi " Arboroasa " . Apoi de " Junimea ", o Societate academică după mode-

lul societăţilor occidentale. Cu solemnităţi în mare ţinută - cu protocol solemn le ţinerea şedinţelor, cu membri foarte selecţionaţi; era un fel de aristocraţie a studenţimii cernăuţene .

Apoi Societăţile " Bucovina " şi " Moldova " cu chipie în felul studenţilor din Societăţile studenţeşti dela Heidelberg. Cu aceeaşi tradiţie de scrimă - cu " menzură " şi cu " fucşii " lor .

Cei mai mulţi dintre noi am fost găzduiţi la Căminul studenţilor în Teologie . Studenţii în Teologie - şi în special cei ce stăteau în Cămin, erau grupul celor activi, grupul celor cu care ne apropiam mai mult. Ei fuseseră iniţiatorii şi luptătorii pentru românizarea Teatrului cernăuţean, cu un an mai înainte şi trăiau alături de noi toate întâmplările noastre dela Iaşi. Bucuria întâlnirii noastre s'a transformat, mai târziu în legături de prietenie şi frăţie de luptă pentru viitor .

Toate aceste Societăţi studenţeşti : Junimea, Dacia, Bucovina, Arboroasa, Moldova şi Societatea studenţilor în Teologie, erau complet româneşti...Deaceea când s'a pornit mişcarea stuenţească la 1922, toamna, aceste societăţi, unde palpita suflet curat românesc, au fost din primul ceas pe baricade - şi trecând peste micile forme ce le despărţea, au făcut un bloc, care a dus cu vitejie steagul luptei studenţeşti acolo, pe plaiurile înstrăinate şi în oraşul cel mai copleşit de străini, Cernăuţii . Ei erau o mică minoritate, dar conştientă şi dârză minoritate...

Imediat după examene,Cernăuţenii ne-au întors vizita, venind ei la noi, la Iaşi. Căminurile erau însă închise, aşa că au fost găzduiţi la Scoala Normală " Vasile Lupu ", unde era Director Todicescu, un suflet ales, care păcat că s'a stins prea de timpuriu.

După inapoierea dela Cernăuţi, Căpitanul ne-a adunat pe toţi în strada Suhupan. Se apropia sfârşitul anului şcolar şi cu el se apropia timpul când unii dintre noi, terminând studiile,urmau să părăsească Iaşul şi astfel, să ne despărţim. Grupul nostru abia se închegase şi urma să fie iar desfăcut . In toate discuţiile noastre de până atunci, ne preocupa un singur gând mai cu deosebire : continuarea luptei ce o începuserăm şi mai ales - de a rămâne credincioşi crezului care ne încălzea inimile în viaţa noastră de studenţi . Ne întrebam cu îngrijorare cărui fapt se datoreşte, că toţi înaintaşii noştri, care fuseseră şi ei însufleţiţi pe băncile universităţii de acelaşi foc sacru al dragostei de neam şi erau printre fruntaşi în lupta naţională ca studenţi, iar după ce părăseau Universitatea ajungeau de multe ori pe baricade opuse . In orice caz lupta pentru neam nu mai era pentru ei o preocupare în viaţă .

Aveam în faţa noastră atâtea exepmplare de foşti conducători de Centre sau Societăţi studenţeşti, oameni inteligenti, talentaţi chiar, care ajunseseră să renege nu numai lupta lor de altă dată, dar chiar să combată violent pe cei ce aveau curajul să o continue . Ne înspăimânta gândul că am putea şi noi să ajungem în asemenea situaţii şi singura noastră preocupare era - să găsim mijlocul de legătură prin care cei care erau în Universitate, cu cei cari au trecut prin Universitate şi cei ce vor veni - să fie legaţi între ei, să formeze un tot . Să formeze un grup care să aibă acelaşi fel de a vedea lucrurile şi care să constitue insuleţe sănătoase în marea masă de intelectuali înstrăinaţi complet sufleteşte de neamul lor .

Căutam să ne explicăm acest ciudat fenomen, cu atât mai ciudat, cu cât constatam că înstrăinarea de simţirea românească se petrecea mai ales - aş putea spune chiar , numai în clasa intelectua-

lilor. Părea că automat se petrecea o eclipsă parţială la început, până ajungea, în fine, totală a sentimentului naţional în sufletele câtorva, după părăsirea Universităţii. Care era cauza sau cauzele cari produceau această eclipsă ? Aceasta era prima noastră întrebare . In discuţii aprinse, care durau până târziu în noapte, răspunsul ce-l dam toţi era că - numai lipsa de caracter ar fi cauza.

Tinerii absolvenţi de studii universitare nu erau oameni dintr'o bucată, cum spune Românul. Nu erau tăiaţi din stâncă, oameni viteji, a căror spinare să nu se încovoaie sub povara greutăţilor în lupta vieţii, şi a căror voinţă demnă taie drum în codrul des al piedicilor .

Lipsa de caractere, era numai vina lor ? Oare nu era defectuoasă întreaga aşezare a instrucţiunii şi educaţiei publice ? Creşteau oare şcolile noastre, de toate categoriile, oameni de caracter ? Nu ! Toate şcolile şi toate instituţiile noastre de instrucţiune şi educaţie aveau un singur obiectiv : să scoată, dacă se poate, din fiecare tânăr, un om cult, care să ajungă savant mare...

Aceasta l-a făcut pe cel dintâi Rege al României să spună într'o şedinţă a Academiei Române : " Creşteţi caractere ! " Sfatul lui n'a fost urmat ...

Ilie Gârneaţă

Student la Universitatea din Iaşi (urmare) ..

... In toate discuţiile noastre..ne preocupa un singur gând mai cu deosebire : continuarea luptei ce o începuserăm şi mai ales - de a rămâne credincioşi crezului care ne încălzea inimile în viaţa noastră de studenţi....

Am ajuns la concluzia să înfiinţăm o Societate Studenţească.. şi această societate să fie centrul de legătură între elementele cari părăseau Universitatea .

Eram un grup de 26 de inşi, cari ne-am fotografiat în grup şi am semnat mai târziu împreună cu alţii, la 27 Mai 1922, un angajament de onoare, redactat de Căpitan, din care desprind :

" Ne ridicăm hotărîţi în jurul unui nou şi sfânt ideal, acela al apărării Patriei noastre..

In jurul acestui ideal am format " Asociaţia Studenţilor Români Creştini dela Universitatea din Iaşi .

Cu acest ideal în suflet plecăm cei cari părăsim astăzi băncile Universităţii . A lupta, pe ori unde vom fi, pentru dreptatea şi viaţa ameninţată a Neamului, socotim a fi cea dintâi datorie a noastră de onoare .

Deaceea, întruniţi azi, Sâmbătă, 27 Mai 1922, ne luăm un angajament comun că, împrăştiindu-ne în toate colţurile ţării, să ducem cu noi pretutindeni din focul care ne-a însufleţit în vremurile tinereţii şi să aprindem în sufletele necăjite făclia adevărului, a dreptului la viaţă liberă a Neamului nostru pe aceste meleaguri .

Vom păstra cea mai sfântă legătură cu Asociaţia pe care azi o părăsim şi în care rămânem ca membri sprijinitori, ea fiind punctul central care ne va uni mereu în lupta noastră unitară .

Ne vom întâlni peste 8 ani, adică în anul 1930 - 14 Mai la Universitatea din Iaşi. Comitetul Asociaţiei va avea grijă să anunţe pe toţi membri cu două luni înainte de această zi şi să pregătească primirea lor .

Lăsăm Cuvântul nostru tuturor generaţiilor de studenţi cari vor trece prin această Asociaţie şi cari vor înţelege să-şi închine munca lor pe Altarul Patriei - şi să se întrunească în aceeaşi zi cu noi la Universitatea din Iaşi " .-

(urmau semnăturile noastre)

Am lucrat la facerea Statutelor acestei Asociaţii...

Asociaţia Studenţilor Români Creştini dela Universitatea din Iaşi trebuia să înlocuiască Centrul Stdenţesc, pe care noi l-am socotit astfel desfiinţat,şi să cuprindă pe toţi studenţii români creştini, indiferent dela ce Facultate erau, cari înţelegeau să activeze pentru cauza naţională...

Membrii Asociaţiei trebuiau să păstreze legătura cu elevii claselor superioare dela liceele unde urmaseră şi ei, sau unde locuiau în timpul vacanţei şi să-i pregătească pentru lupta universitară ..

Incă la data înfiinţării Asociaţiei Stdenţilor Români Creştini propuseserăm Căpitanului să meargă în Germania să-şi ia doctoratul în Drept . Căpitanul a plecat însă la Huşi fără să se hotărască în această privinţă . La începutul lunii Septembrie vine la Iaşi şi ne comunică că s'a hotărît să plece în Germania la studii. Cu el urma să plece şi C.Zota, un camarad al nostru dela Iaşi. Căpitanul n'avea însă alte haine decât cele româneşti, costumul său naţional . Am căutat cu toţi să-i procurăm cele necesare şi

o mică sumă de bani, pe care noi o împrumutaserăm dela Ing.Bejan, luându-ne obligaţia 4-5 inşi, cari aveam salar de funcţionari, să o achităm în rate lunare...

Ilie Gârneaţă
(Amintire nepublicată)

Student la Universitatea din Iaşi...

... In preajma zilei de 3/15 Mai 1923, am plecat cu Căpitanul la Blaj, unde aveau loc Serbările de comemorare a istoricei Adunări depe Câmpia Libertăţii .

Acolo au venit şi studenţii clujeni cu Ionel Moţa, care ne-a informat de cele petrecute la Cluj, cât şi de excluderea din Universitate a lui cu un grup întreg de studenţi - şi de închiderea căminurilor...

Se făcuse programul Serbărilor şi se fixase ordinea vorbitorilor. Căpitanul, deşi se anunţase din vreme, era omis depe listă , de către cei ce organizaseră festivităţile . Totuşi a doua zi când trebuia să se facă comemorarea, ne-am dus şi noi pe Câmpia Libertăţii, însoţind pe un bătrân, singurul care mai trăia, dintre cei ce luaseră parte la memorabila Adunare din 3/15 Mai 1848 . Cu graiul lui simplu şi cald de uncheaş, ne zugrăvia acea înălţătoare manifestare a sufletului românesc ce încercase să-şi scuture jugul străin ce-i apăsa grumazul . Lângă piatra care însemna locul unde s'a vorbit atunci celor patruzeci de mii de români iluminaţi de sfânta nădejde a libertăţii, se adunaseră acum urmaşii lor; iar privirile slăbite de bătrâneţe ale unchiaşului nostru păreau să caute prin mulţimea care forfotea în jurul nostru, chipurile dragi a acelor cu care se înfrăţise odinioară în marea vâltoare . Când Căpitanul , suit pe tribună, a luat cuvântul, faţa bătrânului s'a iluminat la auzul glasului inspirat şi a trăit pentru o clipă, din nou, ziua de odinioară .

Peste vorbăria oficială, din care el n'a înţeles nimic, a răsunat deodată glas cunoscut lui, căci din suflet pornea, care l-a încălzit şi întinerit . Cu o mişcare energică din cap, care i-a vânturat pletele, bătrânul s'a înţepenit în şale şi s'a simţit, iar de nouăsprezece ani, cât avea atunci ...

Familia Sumuleanu . Doamna şi Domnul Profesor Sumuleanu au o mare contribuţie în ceea ce s'a numit Mişcarea Naţională..dinainte de primul război mondial .

Profesorul Sumuleanu, un temperament de luptător, tenace, ordonat şi foarte activ, era cel care organiza, stimula sau tempera, cand era nevoie, acţiunile lui Iorga sau Profesorului Cuza .

Prietenia lui cu Profesorul Cuza, a fost pentru acesta din urmă o mare binefacere . Cine cunoaşte amănuntele de viaţă ale acestei lungi şi curate prietenii poate să judece şi să aprecieze contribuţia extraordinară, fundamentală aş putea spune, a Profesorului modest , care a fost Dr.Corneliu Şumuleanu la întreagă această luptă din România .

Un om perfect moral, credincios şi drept, bun şi energic - era îndreptar de viaţă .

Căldura sufletului său bun şi larg deschis, a adunat sufletul curat al tineretului sub steagul luptei . El singur le înţelegea avântul şi necazurile . Deaceea totdeauna Casa familiei Şumuleanu a fost un fel de templu de odihnă, înălţare şi întărire, de unde cel hotărît ieşea şi mai hotărît de luptă, cel încovoiat de necazuri era uşurat, iar cel şovăielnic ieşea , mergand cu paşi siguri în bătălie .

Toată viaţa Profesorului Şumuleanu este o viaţă de luptă dârză, grea . Nu l-au speriat şi nu l-au descurajat niciodată greutăţile ori cât de mari ar fi fost ele . Inconjurat de multe ori din toate părţile de adversari, ţinea piept tuturor, luptând sin-

gur, ca un uriaş cu pigmeii . Suflet uriaş avea. Si sufletul acesta de uriaş a fost înţeles, cum rar un suflet poate înţelege pe altul, de Doamna Şumuleanu, care l-a ajutat şi l-a crescut. Un uriaş " cu piept călit de fier şi sufletul de crin ", aşa cum stă scris pe crucea care străjuieşte în cimitirul " Eternitatea ", locul unde se odihnesc acum oasele lui sbuciumate ...

Ilie Gârneaţă
" Amintiri nepublicate "

-

Student la Universitatea din Iaşi..

....se anunţase Congresul Profesorilor Universitari din România.. şi îşi avea fixate zilele de desbateri în 23,24 şi 25 Septembrie 1923, în aula Universităţii ieşene. Se făcuseră invitaţii şi se organizase o masă pentru oaspeţi. Preşedntele Asociaţiei Profesorilor Universitari era Prof.Ioan Găvănescul. Pentrucă desbaterile erau publice, Prof.Găvănescul mi-a încredinţat 100 de bilete de intrare să le dau studenţilor cari se mai găseau în Iaşi la acea dată .

In ziua fixată pentru deschiderea Congresului mă îndreptam - pe strada Carol - spre Universitate. Am văzut pe stradă patrule de jandarmi, dar n'am dat nici o importanţă deosebită acestui fapt . De vr'un an de zile eram deprins cu spectacole de acestea. Când am ajuns aproape de Universitate, îmi iese în cale un inspector de poliţie - şi-mi spune că trebue să mă întorc înapoi că n'am să pot intra în Universitate. Incep să protestez şi-i spun că nu voi respecta această măsură abuzivă .

Deodată sare de lângă statuia lui Cogâlniceanu un civil gras, cu faţa roşie şi cu ochii tulburi, care înaintează spre mine ţipând în gura mare : " Eu sunt Prefectul Manciu ". Mi-a venit la început să râd de această prezentare originală, şi totuşi zâmbind îi răspund calm : " Si eu sunt studentul Gârneaţă ! "

Răspunsul meu nu l-a calmat şi el continuă pe acelaşi ton,strigând că el va face ordine - că n'am voie să intru în Universitate. Ii arăt biletul eliberat de Prof.Găvănescul şi-i spun că numai cel care a eliberat biletul poate să mă oprească să intru în Universitate - şi nu pot recunoaşte acest drept altei persoane, chiar când acesta este Prefect de poliţie la Iaşi .

Prezentarea caragioasă, tonul şi înfăţişarea lui ridicolă mi-a produs voie bună şi eu, care eram violent în limbaj, am devenit ironic. El aflase, se vede, din timp cine sunt şi atitudinea mea îl scotea şi mai mult din sărite. Deaceea urlând ca un sălbatic imi spune : " Să ştii că dau ordin să te împuşte, dacă încerci să pătrunzi în Universitate ! " -

Râzând îi replic : -" Ascultă domnule, când am pornit pe calea care merg, mi-am pus şi ipoteza aceasta, că s'ar putea să fiu împuşcat de oameni ca d-ta, dar asta nu mă face să dau în lături !" De data asta a rămas fără să ştie ce să mai spună; mi-a făcut impresia c'a fost dezarmat .

M-am dus apoi la Prof.Găvănescul şi l-am pus la curent cu măsurile luate de Prefectul Manciu, care apărea atunci pentru prima dată pe teren (fusese de curând numit în această funcţie) . Dela Prof. Găvănescul am plecat la Prof.Cuza şi am trecut iarăşi pe strada Carol - printre patrule de poliţişti, mergând spre strada Codrescu .

In faţa Universităţii îmi iese iarăşi în cale Manciu şi-mi spune : - Dacă mai treci pe aici pun să te aresteze ! " -

- " Nu-mi fu teamă c'o să mă împuşti, cum crezi că o să mă tem c'o să mă arestezi ! " , îi răspund şi mi-am văzut de drum .

Când mă întorceam dela Prof.Cuza, întâlnesc pe Căpitanul Ciulei, care venea din susul străzii Carol şi continuăm drumul împreună . Prin dreptul Căminului Studentelor suntem opriţi de o patrulă de jandarmi. Căpitanul Ciulei protestează indignat şi apare iarăşi Manciu . Căpitanul Ciulei îi spune cine este şi se arată revoltat de procedeul acesta sălbatic, de a opri oameni, cari trec paşnic pe stradă .

Urmează un schimb mai aspru de cuvinte şi însfârşit plecăm amândoi la vale .

La câţiva zeci de metri, înaintea noastră, încadrat între patru jandarmi, care îl loviau cu patul armelor, îl văd pe studentul P.Toma dela litere - unul dintre adversarii luptei noastre şi cu care eu personal avusesem un incident. Era arestat pentru că a vrut să intre şi el cu bilet la Congresul Profesorilor Universitari şi - dacă el concepea poate aceste măsuri împotriva noastră, nu putea înţelege că i se pot aplica şi lui, care era dintre cei " paşnici "şi - prin urmare refuza să se lase arestat, iar jandarmii căutau să-l convingă doborându-l sub ploaia de lovituri . N'am avut răbdare să văd acest spectacol brutal şi am intervenit strigând jandarmilor să nu-l mai lovească, iar pe el sfătuindu-l să se lase arestat şi să-şi dea seama că nu se poate lupta cu patru bestii . Sfatul meu l-a surprins, mai ales că eu nu vorbiam cu el de un an de zile . Mai târziu am aflat de mirarea lui printr'un prieten comun - al meu şi al lui .

Profesorii Universitari care se adunaseră la Congres - au putut totuşi intra în Universitate şi de acolo au trimes telegrame de protest Guvernului, cari au rămas fără efect...

Ilie Gârneaţă
(Amintire nepublicată)

Criza de spiritualitate...

Vrem sau nu vrem să recunoaştem,lumea întreagă se găseşte azi în faţa a două probleme, de rezolvarea cărora depinde pacea şi aşezarea temeinică a ei, care să ducă omenirea spre înalte culmi de progres. Condiţiile şi progresul ştiinţific şi tehnic pot asigura într'o societate armonios organizată - unde dragostea de aproapele să fie motorul preocupărilor celor ce conduc - realizarea condiţiilor optime pentru buna stare şi progresul în toate domeniile vieţii omeneşti, spiritual, social, politic şi economic .

Cu toate acestea, omenirea se sbate în incertitudini şi e pradă demagogilor şi falselor ideologii care de un secol produc numai turburări şi nu realizează mai nimic pozitiv spre binele colectivităţii omeneşti .

Tot răul provine din faptul că,marea majoritate a acelor ce au răspundere în conducerea statelor şi naţiunilor moderne,nu sesizează , sau nu vor să dea importanţa cuvenită celor două probleme puse azi pe tapet, acut şi brutal, în unele părţi. Aceste două probleme cheie pentru pacificarea lumii sunt : problema socială şi problema spirituală, sau mai bine zis prima - problema spirituală şi a doua - problema socială, pentrucă a doua este consecinţa firească a celei prime, este corolarul ei .

Criza de spiritualitate face ca lumea să fie târâtă în situaţia pe care o trăim azi .

Lucrul acesta a fost sezisat de puţini inspiraţi, care au prevenit sau combătut acest dezastru. Vocile lor au fost însă glas în pustiu în această lume preocupată numai de materialism...

Ilie Gârneaţă
(gânduri nepublicate)